

Makale Türü: Kitap İncelemeleri

DELİ KURT

Mahmut GÖZLÜKLÜ*

*Hüseyin Nihal Atsız, **Delî Kurt**, Ötüken Neşriyat, 80. Baskı, 12 cm x 19,5 cm, Karton Kapak, Kitap Kağıdı, 240 sayfa, İstanbul 2020, ISBN: 978-975-437-801-6.*

Hüseyin Nihal Atsız 20. yüzyıl Türk edebiyat ve düşünce tarihinin en önemli Türkçü fikir insanı ve yazarlarından biridir. Onun çalkantılı hayatı aynı zamanda Türkiye'nin hareketli iç ve dış siyasi ortamıyla benzer bir seyir gösterir. Atsız siyasi fikirleri ile daha ön planda olsa da başarılı ve üretken bir yazardır. Pek çok romanında olduğu gibi Deli Kurt adlı tarihi romanında da milli tarih şuurunun geliştirilmesini hedeflemiştir. Deli Kurt romanındaki olay örgüsü, Fetret Devri'nden Varna Savaşı'na kadar devam eden bir süreç içinde Deli Kurt (Murat) etrafında gelişen hadiseler bağlamında şekillenir. Kitap yirmi sekiz ayrı başlıktan oluşmaktadır. Her başlık birbirinin devamı niteliğindedir.

Roman, Ankara Savaşı sonrası yenilen Osmanlı Devleti'nde baş gösteren taht kavgası ve şehzade İsa Çelebi'nin hamile eşi Bala Hatun'u en güvendiği adamlarından biri olan Çakır ile kaçırmasıyla başlar. Çünkü Bala Hatun erkek çocuk doğurursa taht kavgasında İsa Çelebi'nin kardeşleri bu çocuğu öldüreceklerdir. Küçük bir tımara sahibi olan Çakır, İsa Bey'in can yoldaşdır. Devletine bağlı bir ailede yetişmiştir. Çakır Türkmen obasında saf Türk kültürüyle yoğrulmuştur. Aradan yıllar geçer, Çakır köye sütanasının yanına gider. Bu arada İsa Bey ölmüş, bütün işler sarpa sarmıştır. Aklı da sürekli Bala Hatun'dadır. Çakır, eve geldikten sonra ilk sorduğu Bala Hatun olur. Sütanası, Bala Hatun'un İsa Bey'in ölümünü duyduktan sonra öldüğünü çocuğunun ise sağlıklı olduğunu söyler. Murat adı verilen çocuk, Satı Kadın'ın oğlu Evren ile birlikte büyür. Obada Murat'a "*Delî Kurt*" deniyordu. Çünkü Murat ata bindiğinde kendini kaybedercesine hal takınıyor ve çok tehlikeli olan hareketleri ustaca yapabiliyordu. Bu arada Murat'ın da tek hayali Çakır gibi sipahi olabilmektir. Ona her zaman sipahilikle alakalı sorular soruyordu.

Romanın akışındaki önemli düğüm noktalarından biri de Deli Kurt'a Osman adında birisinin oğlu olduğu söylenmesidir. Deli Kurt gerçek ana babasını bilmemektedir. İsa Bey oğlunun güvenliği için oğlunun kimliğinin gizli kalmasını istemiş-

Geliş Tarihi: 01 Nisan 2021 - Kabul Tarihi: 20 Mayıs 2021.

Atıf Bilgisi: Mahmut Gözlüklü, "Delî Kurt", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Cilt: 128, Sayı: 252, İstanbul 2021, s. 237-240.

* Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, mahmutgozlu46@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6975-8448.

tir. Deli Kurt'un gerçek kimliği ortaya çıkarsa, taht için hakkının olduğu anlaşılacak ve bu da ölümüne sebep olacaktır. Çakır'ın en korktuğu şey Murat'ın bu gerçeği öğrenmesiydi. Çünkü Murat kendisine emanettir. Bu sır ne pahasına olursa olsun saklanmalıdır aksi halde Murat'ın hayatı tehlikeye girerdi. Fakat kader ağlarını örüyordu. Çakır'ın hep korktuğu şey kendi eliyle başına gelmişti. Türkmen obasında Deli Kurt güreş tutarken, yaptığı hareketler sonrası Çakır bütün bu tehlikeleri unutturmasına "yaşa Osmanoğlu" diye bağırır. Oysaki ülkede tek Osmanoğlu ailesi hanedan sülalesidir. Deli Kurt ve çevredekiler şaşkın bir şekilde Çakır'a bakakalırlar. Çakır kıvrak zekâsıyla durumu toparlar. Deli Kurt'un babasının adının da Osman olduğu yalanını söyler. Bu sözlerin üzerine Çakır obadan gitmesi gerektiğini anlamıştır. Çünkü burada kalmaya devam ederse daha fazla boş boğazlık yapıp, ağzından farklı şeyler kaçırabilirdi.

Yıllar yılları kovalar. Deli Kurt'un hayali gerçek olur. Çakır, Evren'i ve Deli Kurt'u cebeli olarak yanına alır. Bu, Deli Kurt'un ve Evren'in obanın dışına ilk çıkışlarıdır. Binlerce askeri sıralı bir şekilde görmek onları oldukça şaşırır. İlk savaşlarını ortalığa farklı şayialar yayan dervişlere karşı yaparlar. Savaşta Deli Kurt adına layık olduğunu gösterir ve dervişlerin başını yakalar. Derviş başını kimin yakaladığını merak eden şehzade, Deli Kurt'u yanına çağırarak ona tımarlı sipahi olacak çağa geldiğini söyler ve bir isteğinin olup olmadığını sorar. Deli Kurt şehzadeye tek isteğinin Çakır'ın tımarına yakın bir tımar olduğunu söyler.

Romanın ana hikâye örgüsü ise Deli Kurt'un Gökçen Kız'ın hikâyesini dinlemesi ve sonra Gökçen'i görmesiyle başlamaktadır. Deli Kurt evli olmasına rağmen, Gökçen Kız'a tutulur. Gökçen Kız'ın fiziği, nazlı yürüyüşü ve büyüleyici yeşil gözleri, Deli Kurt'un aklını başından alır. Hüseyin Nihal Atsız romanın bu kısmında adeta bir mitolojik öykü kurgulamıştır. Şöyle ki: Deli Kurt için artık yeni bir hayat başlamıştır. Tımarlı Sipahi olmuştur. Kendisine okuma yazma ve Kur'an öğreten hocasının kızıyla da evlenir. Deli Kurt Türkmen obasına Satı Kadın'ın yanına gider. Müjdeli haberleri Satı Kadın ile paylaşır. Satı Kadın onlara yemek hazırlar. Yemekler yedikten sonra pınarın başına hep birlikte sohbet etmek ve o güzel sudan içmek için varırlar. Obadaki bir Türkmen, Gökçen'in hikâyesini anlatmaya başlar. Daha önceden çorak olan bu yerde küçük bir ailenin yaşadığından sözü açar. Çocuklarının olmamasından dolayı gam ve keder yüklü bu aileye gecenin bir vakti yaşlı bir adam gelir ve onlara misafir olur. Yaşlı adam orada bulunan kurak bir ağacı göstererek, dalındaki elmayı yemelerini söyler. Yaşlı adamın sözünü dinleyen ailenin ilerleyen zamanlarda Gökçen adını verdikleri bir çocukları olur. Ailenin dar anında yanlarına gelen bu ihtiyar aslında aileye misafir gelen Hızır'dır. Sonra Gökçen büyür ve dünyalar güzeli bir kız olur. Bir şehzade, Gökçen ile evlenmek ister. Gökçen evlenmek için şartlarını söyler fakat şehzade bunları yerine getiremez. Sonradan Hızır tekrar gelerek Gökçenin ağladığını görür ve derdini sorar. Gökçen ona derdini açar. Hızır ona yarım nar verir. Diğer yarısını şehzadeye vereceğini ve ikisini kavuşturacağını söyler. Gökçen narı yedikten sonra göz pınarları açılmış daha fazla ağlamaya başlar. Hızır narın diğer yarısını götürür fakat şehzade ölmüştür. Bunu duyan Gökçe suyun çıktığı yerde sabaha kadar ağlamaya devam eder. İşte pınar Gökçen'in göz yaşlarından doğmuştur ve birbirini sevenlerin dua etme yeri haline gelmiştir. Deli Kurt bu hikâyeden çok etkilenir.

Aradan on yıl geçer Deli Kurt, Evren ve Çakır obaya tekrar döndüklerinde yine pınara giderler. Akşam karanlığında bir gölge gözükür. Hepsini birden gölgenin olduğu yere doğru bakarlar. Durumu anlayan tecrübeli Satı Kadın, bu gölgenin Gökçen olduğunu ve kesinlikle Gökçen'in gözlerine bakmamaları gerektiği söyler. Bunun sebebi ise Gökçen'in gözlerinden çakmak çakmak çıkan yeşil ışıktır. O gözlere ba-

kanların işleri asla yolunda gitmez ve öldüklerine dair rivayetler vardır. Bu gizemli hal Deli Kurt'u daha da meraklandırır. Satı Kadın'ın öğüdünü dinlemez ve Gökçen ile göz göze gelir. Gökçen'in gözünün ışıltısı Deli Kurt'un gözlerini kamaştırır. Deli Kurt'un gece boyunca aklında Gökçen'in gözleri, kendisinin eceliyle ve ölümüyle fikirler dönüp durur. Aklındaki bu sorulara dayanamayan Deli Kurt, Gökçen'in yaşadığı yere gitmeye karar verir. Satı Kadın'ın dediklerini hatırladıkça biraz da korksa da Gökçen'e karşı beslediği hisler daha ağır basar. Tepenin ardına doğru yaklaştıkça kaval sesi duyan Deli Kurt heyecanlanır ve Gökçen'i görür. Bu sırada kaval sesi kesilir. Gökçen, yüzüne peçesini kapatıp Deli Kurt'a döner. Deli Kurt, Gökçen'in rivayetlerdeki gibi korkunç olmadığı, fiziği ve saçlarının oldukça güzel olduğunu içinden geçirir. Gökçen ile konuşmaya başlar. Gökçen'in büyümlü sesiyle adeta bir sarhoşluk yaşayan Deli Kurt Gökçen ile konuşmaya devam ettikçe biraz daha rahatlar. İçindeki aşk duygusunun coşkunluğuna kapılan Deli Kurt, Gökçen'in kendisine gözlerini göstermesini ister. Gökçen ona dayanamazsın daha fazla âşık olursun der. Fakat Deli Kurt en başından beri ona âşıktır. Aklından Gökçen çıkmaz. Obaya dönen Deli Kurt hiç kimseye nereye gittiğini söylemez. Gökçen ile arasında olanları mühim bir sır olarak içinde saklar. Çünkü Deli Kurt evli olmasına rağmen Gökçen'e deliler gibi âşık olmuştur.

Bir müddet sonra obadan ayrılık vakti gelip çatar. Deli Kurt'un aklı Gökçen'dedir. Sefer haberi ulaşmıştır. Sefer Karaman ülkesindedir. Cenk edilir ve kazanılır. Bu sırada Deli Kurt'un gözleri bir kalabalığa takılır ve atını oraya sürer. Yerde yaralı yatan bir Karamanlı askerini öldürmeye çalışan Yeniçeri'yi öldürür ve kendisi de yaralanır. Yaralı olan Deli Kurt'u Karamanlılar kendi evlerine götürür ve tedavi ederler. Deli Kurt'un hayatını kurtardığı Varsak Türkmen'i Balaban'da Deli Kurt'un canını kurtarır ve onu iyileştirir. Daha sonra Deli Kurt'u kendi obasında misafir etmek ister. Birlikte Varsak Obası'na giderler. Burada Deli Kurt, Balabanın Gökçen'in amcasının oğlu olduğu öğrenir. Balaban Deli Kurt'a Gökçen'in gerçek kimliğinden de bahseder. Gökçen'in annesinin Varsak obasında yaşadığını da söyler. Obada iyi bir şekilde ağırlanan Deli Kurt'un aklı Gökçen'in annesindedir. Onunla tanışmak ister. Gökçen gibi onunda gözleri ışık saçan, görenleri öldürdüğü söylenen bir kadındır. Deli Kurt bütün cesaretini toplayıp Gökçen'in annesi Esen Börü'nün yanına gider, onunla tanışır. Kızını sevdiğini anlatır. Bu sözlerin sonrasında Esen Börü, Gökçen'in de Deli Kurt'u sevdiğini ona söyler. Deli Kurt'un aklına kendisinin de Gökçen gibi kutlu bir soydan geldiğinin söylenmesi takılır. Neden böyle denilmişti? Deli Kurt aslında kimdi?

Deli Kurt obadan ayrılır ve kendisini merakla bekleyen Çakır'ın yanına gider. Herkes Deli Kurt'un öldüğünü düşünürken onun aklı Gökçen'de kalmıştır. Ona kavuşmak isteğiyle adeta kavrulur. Dayanamayıp gece vakti yola koyulur ve sabaha karşı Gökçen'in yanına varır. Gökçen'in yanında günlerin nasıl geçtiği anlamayan Deli Kurt Gökçen'e gözlerini göstermesi için adeta divane olur. Gökçen sonunda ona gözlerini gösterir. Deli Kurt muradına erer. Tekrar Gökçen'e âşık olduğunu anlar. Deli Kurt Gökçen'in aşkını yeniden ve yeniden hissederken yine sefer emri gelir. Savaş bu sefer Sırp'ın üzerindedir. Bu savaş Osmanlı ordusu kazanır. Fakat Deli Kurt Sırplara desteğe gelen Macarlara esir düşer. Bu esarete aralarında dağlar, dereler olmasına rağmen Gökçen'le Deli Kurt birbirinin sesini duyar, kavalla birbirleriyle haberleşirler. Hatta Deli Kurt'un sürekli kaval çalmaya gittiği yere Kaval Tepe denilir. Kurtulması ise yine Gökçen'in uyarmasıyla olur. Gökçen rüyasına girer ve dön artık der. Macarlar sefere çıktığı sırada Deli Kurt kaçmayı başarır.

Timarına geri gelen Deli Kurt kısa sürede işlerini halleder ve seferde olan ordunun yanına çabuk bir şekilde gider. Ancak, 1444 yılında İzledi Geçidi'nde Ma-

carlarla yapılan savaş kaybedilir. Bu savaşta Çakır ve Evren şehit düşer. Bunun üzerine Deli Kurt'a bölükbaşılığı görevi verilir. Deli Kurt buna sevinmez. Çünkü elinde büyüdüğü Çakır ve kardeşi gibi olan Evren ölmüştür. Deli Kurt tüm evini taşıyarak Satı Kadın'ın obasına doğru yola koyulur. Üzücü haberi verir. Çakır'dan kalan eşyaları düzenlemeye başlar. Bunların arasında mektupları görür. Bu mektuplar Çakır'a yazılmıştı. İşte hikâyenin bir diğer büyük kırılma noktası burada gerçekleşir. Satı Kadın yaşlanmış ve bazı şeyleri unutmaya başlamıştır. Deli Kurt'un gerçek ana babasını bilmemesi gerektiğini unutturmuştu. Oda da bulunan sandığı Deli Kurt'a göstererek ananın sandığı der. O sandığın içindeki mektubu da okuyan Deli Kurt Osmanlı hanedanına mensup ve şehzade İsa Çelebi'nin oğlu olduğunu öğrenir. Sonra Esen Börü'nün ne demek istediğini anlar. Deli Kurt'un gerçek hayat hikâyesini ve ailesini öğrenmişken ordu yine sefere çıkar. Varna Savaşı yapılır. Deli Kurt'un içi rahattır. Çünkü Gökçen bu savaşta kendisine ölmeyeceğini söylemiştir. Osmanlı savaşı kazanır. Ordu ağır kayıp vermiştir. Deli Kurt hayattadır. Gökçen'in dediği olmuştur. Bu savaş sonrasında padişah Deli Kurt'un nasıl vuruştüğünü görür ve onu alay beyi yapar. Padişahın kendisine yurduna erken dönmesi için izin vermesini ister.

Savaş sonrasında obaya dönen Deli Kurt kendi çadırına gider. Ancak ne eşini ne çocuklarını bulabilir. Obadaki imam afet olduğunu köyle hemen herkesin öldüğünü söyler. Gökçen, Satı Kadın, eşi Melek Hatun ve çocuklarının öldüğünü duyan Deli Kurt adeta yıkılır. Şu koca dünyada tek başına kalmıştır. Romanın sonunda Deli Kurt bilinmez bir yola girerek gözlerden kaybolur. Uzaklara doğru yol almış, gitmiş adeta sırta kadem basmıştır.

Romanda Hüseyin Nihal Atsız'ın dünya görüşünün yansımaları belirgindir. Yazarın Türkçü görüşleri Tımarlı Sipahilerin Yeniçerilere duyduğu öfkede kendini göstermektedir. Romanın başkahramanı da bir yeniçerinin ölümüne sebep olmuştur. Savaştığı Karamanlıları, devşirme Yeniçerilerden üstün tutmaktadır. Roman Osmanlı döneminde geçtiği için doğal olarak Müslüman Türkleri anlatmakta fakat Uygur kökenli Gökçen ve annesi Esen Börü ile şamanizme ve eski Türk dinine göndermelerde bulunmaktadır. Esen Börü, Deli Kurt'un Müslüman mısın? sorusuna *"Siz Osmanlılar da Karamanlılar gibi insanın yüreğindeki nesneye mi karşısınız? Müslüman olup olmadığını niye soruyorsun? Türk olduğum yetmiyor mu? Biz insanların dinlerine göre değil, soylarına göre ayırırız."* cevabını vererek adeta Atsız'ın din ve milliyet hakkındaki görüşlerinin bir özetini sunmaktadır.

Hüseyin Nihal Atsız, Deli Kurt eserinde kahramanlığın, yiğitliğin ve mücadeleciliğin hayattaki önemini göstermek istemiştir. Bunu da Türk mitolojisinden ödünç aldığı kimi fikir ve kavramları ustalıkla hikâye örgüsüne uygulayarak yapmıştır. Böylece fantastikleşen roman daha çekici kılınmıştır. Zaten hikâyenin ana karakteri Deli Kurt'un fantastik hatta mitolojik bir karakter olarak tasarlanması da şaşırtıcı değildir. Benzer şekilde Gökçen, Esen Börü, Satı Kadın, İsa Bey, Çakır mitolojik birer figür gibidirler. Öte yandan, eserde dönemin Anadolu'daki Türkmen obalarındaki yaşam ve Anadolu'nun Türkleşmesi hakkında bilgiler verilmiştir. Eseriyle Atsız özellikle genç okuyucuları hedeflemiştir. Tarihi roman ekseninde gençleri Türklük şuuruna aşına kılmayı amaçlamıştır. Yazar, Fetret Devri'nin iç karışıklıkları, savaşlar, yeniden kurulan devlet ve gerçek aşk bağlamlarında doğumdan ölümüne değin sınanan insan portresi çizmiştir. Deli Kurt kendini ispatladığı her sınavdan daha olgun bir şekilde çıkmıştır. Deli Kurt romanı okuyucusuna hayatın bir olgunlaşma sınavı olduğunu kazançlarla beraber acıların olacağını anlatmaktadır. Bu meyanda roman, kahramanı dönüştüren yolculuk ve dönüş tipolojisine uygundur.